

Numărul 40

Oradea-mare 17/30 decembre 1906.

Anul XLII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ pe an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Nașterea lui Cristos.

*E noapte liniștită și 'n ceruri felinare
Clipesc înmărmurite... parc'ar veghea, să vază
Ce noimă se desprinde sub ochii lor de pază...
Iar boarea lînă, lînă și-alungă-a ei suflare...*

*De-odată din lumina nemărginitei zări
S'aprinde raza sfântă a Duhului ceresc...
Azi slovele Scripturii mărite se 'mplinesc...
Se leagănă văzduhul de vesele cântări...*

*Din ceruri raze sfinte se varsă pe pământ...
In trâmbiți suflă îngeri și 'n fluere păstori,
Și rîd cu toți de moarte, căci sunt nemuritori...
Păcatul se 'nfioară de vecinicul cuvânt...*

*Din darnica lumină, a Cerului scânteii
Desprinsu-s'a o stea, ce-alunecă în taină
Prin noaptea 'ntunecată... Trei crai în lungă haină
Pe spate de cămilă pășesc în urma ei...*

*Un glas din afunzimi străbate prin văzduh:
„Am dat vouă lumină și pace pe pământ
Și fericire 'n ceruri prin Fiul meu cel sfânt,
Ce 'n om ș-a întrupat nemuritoru-i Duh!*

*Ascunde-ți om păcatul în luminata taină
A vecinicei Iubiri, ce iadul va sdrobi...
Și-ți cântărește fapta, nainte de a fi,
Căci Judecata scrisă, în ceruri nu e taină!“*

V. Nițescu.

C r ă c i u n .

Mai încercă soarele să răzbească cu mrejea ceții. Măși vărsă razele roșii prin săta norilor, ce se îndesuiau negri. — Sueră vântul cu bicele lui aspre, și lovia selbatec în vârful copacilor despoiați. — Și în zarea cernită a iernii — veniau păcuri de corbi obosiți sfâșiind dungi de viață în aerul înghețat.

Fumul din hornuriile caselor se ridică leneș și cearcâni lui albastru se prindeau de harț cu razele ofilite...

Și pe drumuri nu scârțâiau roțile de car și nu plângea doina.

Și numa o femeie, o umbră păcătoasă se mișcă pe calea albă de zăpadă și părăsită, părăsită.

Și femeia pășia gânditoare, cu pașii întristării nedeslușite — și lăcrimă. Și lacrimile ei svăcniau pe huma încovorată de nea — și înghețiau și ele, ca să tremure ca picurii de briliant...

Sărmana văduvă. — Rebegită de frig, ea totuș se duce cu atâta căldură la un mormânt. Se duce în cimitir, la locașul acelor tăcuți, — se duce la micuțul ei, pe care l-a furat nemiloasa iarnă, pe care l-a dus un crivăț în o lume nouă: în o lume unde sunt atâtea flori, atâtea râuri de aur, atâtea primăvară și povești...

Și ea, văduva, care n'avea pe nime în lume, a ajuns înfârșit ca să n'aibă nici o țintă în viață — să fie cimitirul fericirii ei de odinioară, să fie o umbră, care spărie și care nu poate muri în colbul sfânt de soare...

Și femeia pășia bocind, pășia bocind. Haina ei veche și verde de urgia vremii, tremură cu fulgii de zăpadă ce cădeau pe ea. — Mânile ei firave, erau roase de dinții vântului. Și în ochii ei se oglindea lămurită perirea, atâtea moarte dormită în ei.

Și cu cât se apropiă de cimitir, simția că adân-

cul din suflet i-se face tot mai mare. În vâne îi curgea sângele ca ghiața pe valurile unui râu... Tăemplele îi ardeau și îi cătăia sinul selbateg, pare că ar vrea să se sfășie... Și părăsirea ce tăcea mai înspăimântătoare ca orice urlat de fiară — îi cerea toate șaptele ce se nășteau fierbinte...

Pășia cu zor...

În o mână ducea trandafiri, pe cari i-a ucis răsuflul morții...

Și se grăbiă, se grăbiă.

Drumul îi eră atât de lung — șerpuiă ca o jale nesfârșită.

Și de-asupra lui crâncăneau corbii flămânzi. Și ceriul s-a posomorit fața. Razele de soare s'au stins în plumbul norilor și ceața rădea albă în depărtare. De departe venia vioiul lătrat al cânilor bolnavi de spaimă — și vântul tipă între teii desfrunziți.

Și se apropiă încet, seara gânditoare.

Lumina zilei se slăbiă din ce în ce. Și văduva își grăbiă pașii mânăta de dureri amare. Ar fi vrut să fugă, să sboare, să ajungă mai în grabă la mormânt. Dar bătrâneța n'are aripi... Picioarele îi erau grele ca de fer, abia le putea ridică... Și obosită simția că puterile o lasă. Ar fi vrut să strige. Să vie ajutorul. Să o scape...

Și să ajungă la mormântul copilășului... O, dorul ăsta de-a revedea cel puțin pământul în care odihnește micuțul ei, o, întăria. Se simția ușoară, călăuzită de forța iubirii de mamă, pe care n'o poate frânge nici vremea, nici boala, nici lanțurile...

Și pășia repede... Și călcăile-i copăiau pe ghiața câii: cop, cop, cop...

Și calea se făcea tot mai strimță și mai plină de taine: se apropiă de cimitir. Mai vedea câte-o cruce spartă, mai vre-un mormânt cu cununi șterse. Și printre morminte fășiau parcă sufletele... Zizăiau plopii și brazii, veșnicii păzitori ai veșniciei... Și tânguелnicia firii, amorțită de plânsuri neînțelese — trezea în sufletul văduvei spaima.

O, seara își prevestia sosirea — și întunecul așteptă să cadă pe pământ...

Și calea se strimțoră mereu: și femeia de-odată izbucni în un strigăt fericit: a aflat mormântul... Mormântul micului osândit...

Un mormânt scurt, cu o cruce roșie, pe care atârnav sloii de ghiață.

Și întreg mormântul eră cuprins de fachiolul zăpadei și văduva privia înfiorată la locașul ăsta tăcut, care nu are căpătâi cald, nu flori și fluturi, vatră și cântec — care tăceș, numa tăcea...

Și femeia privind la zăpada rece, simția că zăpada asta, ca iarna i-se varsă în cap; îi gemea capul de fiorul morții, și buzele i-se învinețiau.

Și gândul îi țesea povești subrede: își vedea copilășul par'că dormind în sicriu, bătut de crivăț — cu buze negre, cu căpătină în care nu licăria a ochilor viață — cu părul căzut, cu trupul mâncat de viermi — și gândul acesta i-a smuls inima din loc.

Ar fi vrut să strige... Să blasteme pe acela, care i-a luat copilul, — Să sape în humă cu degetele ei cele zece, și să scoată afară din pământ sicriul și să-l desfacă și să scoată din el trupșorul copilășului ei, și să-și toarne viața în moartea aceluia, să-i dea inima care trăia inimii micuțe pe care o uciseră vânturi aprigi... Ar fi vrut să spargă

vălul serii cu zimbetele ei, — să se prefacă moartea în viață surizândă...

Și cîia s'a așezat pe țernă.

Seara s'a desfăcut marama neagră. Și numai lunga câmpie de zăpadă troenită lumină în întuneric.

Și ceriul a căzut la pământ: nu se mai putea deosebi împărăția cerească de cea lumească... Gerul a cusut laolaltă bolta cerului de glie... Și razele de lumină adormiau în pacea liniștei, și pâlcuri — pâlcuri de taine veniau...

Și văduva, înmărmurită de plâns — cu jalea ei nețarmurită — stând așa mută ca o rugăciune, ar fi părut o fantoamă, ce îmbrățișează aerul gol — stătea ca o icoană de altar.

Simțindu-se de-asupra trupșorului ce s'a făcut din trupul ei — simția și moartea ce zăcea supt ea — și lacrimile ei s'au uscat și buzele ei n'au scos nici o șoptă măcar. Și sânul ei nu mai tresălta, — bătaia lui eră scutită de vișor...

Și mult a stat astfel femeia, cu tăcerea peririi pe gură și în inimă — durerea i-s'a împetrit...

Și de-odată s'a cutremurat...

De departe vântul aducea cântarea clopotelor. Și cântarea asta, plină de misterul iubirii, de o nădejde veșnic moartă și veșnic viuă, i-a aprins sângele.

Gândirea, ce-a înghețat cu firea — s'a așezat de nou în ea...

O, da. — Femeia își aducea aminte, ca de-un cântec vechiu — că azi este Crăciunul. Azi este ziua ideii: în care s'a născut Mântuitorul.

Mântuitorul care a murit, dar' a înviat... A înviat.

O, și aducerea aminte, a năpădit-o ca un balzam puternic, — înviorând nădejdea amorțită...

Mântuitorul a murit. Dar' a înviat! Înviere, înviere...

Și văduva sărutând aerul, a îngenunchiat pe mormânt, și ridicându-și ochii la cer, cu evlavie credinții a început să șoptească:

— Înviere, înviere...

Și de vraja cuvântului acesta, au început să-și scuture copacii ramurile ca par'că n'ar fi desfrunzite și huma a început să viseze și ea de înviere: de primăvara ei moartă...

Și clopotele cântau în depărtare, și dangățul lor în purtă sufletul unui Mesia.

Emil Isac.

Cântec de Crăciun.

In trista și moarta livadă

Lucesc pe zăpadă,

Bobite de mărgăritar;

Cireșii întind brațe albe

Ș-a stelelor salbe

Pe cerul albastru răsar.

Veniți s'ascultați la fereastră

Cântarea măiastră

A micilor colindători;

Cu daruri azi vine Ajunul

Și mâne-i Crăciunul,

Copii cu obraji rumeiori.

Vedeți-voi pe bolta senină
 Cum scânteie lină
 O stea, peste vârful de fagi?
 Din soare răsare plecată.
 E steaua ce-arată
 Cărarea, urcându-i pe vrăgi.

Spre peșteră strălucitoare
 S'aducă 'nchinare
 Născutului din Vifleem,
 Acela ce lumilor dat-a
 Și blând arătat-a
 Sublimul și sfântul poem.

Trimeteți din inimi fierbinte,
 Duiosase cuvinte
 Și rugă în mărire 'nălțați,
 Și Crist și curata Marie
 În pază vă ține,
 Copiilor nevinovați!

Alexandru A. Naum.

Crăciunul.

Suntem în preajma Crăciunului. S'apropie și el — după unii, cari se consideră de intelectuali nepăsători — ca o urmare naturală a timpului; după alții — aderenți ai modelor, ai setimburilor și pauzelor — ca niște zile, în cari își pot satisface imboldul lor vital, care după noi e însă numai exterior; — după moralistii de cărciumă, Crăciunul ar fi o ocazie bine reușită pentru ca în fața nasurilor vinete-negre, având însuși cel puțin un nas roșu, să-și poată desfășura programul lor antialcoholist — natural în schimbul câtorva litre, fie și de vinars — și dacă voiți, să amintesc și pe copii, apoi de sigur, că despre ei nu pot zice nimic rău, căci doar pentru ei Crăciunul e fericitul timp, când vine Moș Crăciun cel cu plete și cu barbă albă și încărcat de daruri... O Doamne Sfinte !..

Crăciunul e așa dar un timp de chef și veselie... Bine, să cheuim dar... În biserică dascălul cântă somnuros pe nas: „Nașterea ta Cristoase Dumnezeu nostru...”

Intr'altă biserică, un cor impunător de bărbați și femei, îngrămădiți toți pe foișor și având în față un altar îmbrăcat în aur, cântă de pe note o „Nașterea ta Cristoase”... Prin strănile „pline de frumsețe domnească” stau domni cu fracul și ghetele de lac pe ei și numai cu clacula lui! Pe dinaintea lor sunt presărate doamne ilustre prin îmbrăcămintea lor și clasice prin aranjarea grimazurilor de ocazie... În altar un preot „frumos,” de statură înaltă și impunătoare, are o voce, care nici decât nu e urlătoare, dar care totuși are darul, că mișcă icoanele de pe pereți...

Intr'o biserică de pe Câmpie, unde preotul are frumosul obicei de a binecuvânta mai întâi cărciuma și-apoi altarul, doue femei își șoptesc ceva încet, dar destul de tare ca o ureche bună să audă:

— Bine, că trecu și postu, acum putem mânca și dulce, — zise cea mai mică de statură!

— U! bată-l pustia pe popa, că azi ține slujbă mai lungă, ca altădată și mi-se arde varza pe foc, vorbiă cealaltă.

Popa înse cum e el cam pățit, se teme de blăsteme și de aceea iute și de grabă mănca slujba și mai bine rămâne el încă puțin în urmă și blastamă, afurisind ca Șmerzenherr, pe diacul, care prea lungiă isonul...

În strada din orașul X se întâlnesc doi domni; unul ceva mai gras decât celalalt, dar amândoi cu abdomene respectabile:

— Sărbători fericite, frate Cassie! Știi că numele tău mi-amintește serbările de odinioară ale strămoșilor noștri. Cred, că știu, că și ei aveau niște sărbători prin vremea asta chiar așa ca ale noastre!... — vorbi cel mai înalt cu un fel de indiferentism rece, prin care voia însă să tradeze multă cunoștință de istorie și largă iubire față de strămoși...

— Asemenea! frate!... A da știu... ba sărbătorile noastre sunt moștenire directă dela ei... observă puțin aprins cel de al doilea — A! Cristos!... Ce Cristos!... Un om poate fi Dzeu?... Nu! asta e ridicol?... Imi vine, să justific pe evreu, ba în chestia asta țin cu ei, deși sunt antisemit!...

Intr'un oraș depărtat trăesc răsleți doi domnișori români.

— Măi frate! — zice unul cătră celalalt — mi-au scris de acasă, că mâne-i sărbătoare la noi! Te învoești la un chef?

— A da! mi-se pare, că e Crăciunul, dacă nu mă înșel. Ține trei zile. Trebuie să ne facem vacanție... Chef? O! frate! Mâne de dimineață întrăm la Lebele și om eși cam pe mercuri dimineața.

— Oare ce însemnează Crăciunul ăsta? Imi tot umblă prin cap!... Originea etimologică?... Ean spune frate, noi ș-așa ne ocupăm cu etimo... Ei, că nu...

— Crăciunul?... Simplu! E un nume evreesc!

Cât de fericit e omul cu urechi bune! Intr'o pustie depărtată de lume e o mănăstire veche. Mai multe glasuri de armonie sfântă răsună în ea, ș'apoi se face tăcere.

Cu toată sfiiala mea întru și eu în mănăstire. Sfântul lăcaș eră plin de călugări. Nici unul nu m'a observat, căci toți stăteau țăntuți în genunchi, cu capetele plecate și cu mâinile încleștate și ridicate ceva mai sus de pept.

De-odată biserica se umple de vocea duiosă și plină de evlavie a călugărului-dascăl: „Nașterea ta Cristoase, Dumnezeu nostru...” La sunetul glasului toți călugării se ridicară și pășiră spre altar, unde îngenuchiară din nou... Ușile altarului stăteau deschise. Starețul sta împetrit în fața călugărilor. Părea Cristos între apostoli și poate numai etatea îl deosebiă de dumnezeescul Fiu. Capul îi eră învălit în plete albe, iar pe pept i-se lăsă o barbă de patriarh. Fruntea îi eră albă și par'că îi strălucia în raze...

Ca pornit dintr'o lume nevăzută, dar plină de vraje răsună glasul starețului. La un semn dat întreg lăcașul resună de glasuri. Păreau glasurile sfinte ale ingerilor, cari cântau în jurul Fiului, încunjurat cu aureala sfântă a vecinicii... Cântau „Nașterea ta Cristoase” și ochii tuturor erau plini de lacrimi, fețele lor radiau de strălucirea razelor luminilor, ce le ardeau în față. Păreau toți niște sfinți trimiși de Dzeu, să spună lumii, că Crăciunul e nașterea lui Cristos, a Dumnezeului — om, care a rescumpărat pe om din păcat... și nu zile pentru urgii...

Priviam în fețele lor și par'că un simțământ deură mă imboldia la fapte... fapte cinstite... Imi venia

s'alerg în lume și să sdrobesc pe toți negustorii, cari fac marfă de contrabandă din icoanele Mântuitorului... O! aș fi sdrobit toate menajeriile și toate șetrele prin cari năimiții sateliți ai gheșeftului zpânzură capul învățătorului care a propagat lubirea și pacea între oameni... Ha! Ha! Cât eram de ridicul cu furia mea... Îmi uitasem, că sunt un simpl: gregar al vremurilor și că n'am nici o putere... Glasurile călugărilor au amuțit și mănăstirea s'a închis... Eu mă trezesc iarăș între cei cu dor de chefuri, aud iarăș glasul pe nas al dascălului din biserică... văd iar pe preotul, care binecuvântă mai întâi cărciuma... aud corul, strălucitul cor... ascult conversația celor doi grăsuți cu abdomen mare... aud și pe cei doi domnișori... dar... glasurile călugărilor nu mai sunt, nici mănăstirea n'o mai văd.

V. Nițescu.

C o l i n d ă .

— Din comuna Sard, comitatul Albei-Inferioare. —

Coborât-a, coborât,
Dumnezeu cu Petru sfânt,
Să vadă ce-i pe pământ;
Ce fac domni cu iobagii
Și bogații cu săracii.
Se luară,
Se duseră,
În mijlocul satului,
La casa bogatului.
Grăi Domnul Dumnezeu:
— Bună zina domnilor!
— Să trăiți voi cerșitori!
— Gata-i prânzu să-l prânzim?
— Prânzu-i gata, nu-i de voi,
Că-i de niște domni ca noi.
Se luară,
Se duseră
În capătul satului,
La casa săracului.
Grăi Domnul Dumnezeu:
— Bună ziua muncitori!
— Să trăiți voi cerșitori!
— Gata-i prânzul să-l prânzim?
— Prânzu-i gata pușintel,
Nu ne-om ajunge cu el;
Da din sat om căpătă
Și cu toți ne-om sătură.
Și mâncară cât avură,
De gătat nu le putură.
Se luară,
Se duseră
Printre vii,
Printre câmpii
Pe o cale cu făclii.
Dumnezeu din grai grăia:
— Uite Petre 'n stânga mea,
De vezi, Petre, ce-i vedea?
— Io ce văd, mă spăimântează:
Văd casa bogatului
În mijlocul iadului,
Afumată dinafară,
Din lăuntru foc și pară.
Se luară,

Se duseră
Printre vii
Printre câmpii,
Pe o cale cu făclii.
Dumnezeu din grai grăia:
— Uite Petre 'n dreapta mea,
De vezi, Petre, ce-i vedea?
— Io ce văd, mă minunez:
Văd casa săracului
În mijlocul raiului:
Dinafară-i argintită,
Din lăuntru aurită.

Enea Pop Bota.

Amorul și femeia.

— O casă fără copii, e ca un clopot fără limbă.

Carmen Sylva.

Să iubim și să ocrotim femeile; să nu uităm, că fără ele, la începutul vieții noastre n'am avea nici un ajutor, la mijlocul ei nici o plăcere și la sfârșit nici o mângâiere.

J. J. Rousseau.

Femeia este cea mai minunată făptură a întregului univers.

Lessing.

În amor, aceia cari se prefac a fi amoroși, reușesc cu mult mai bine decât cei cari sunt în adevăr.

Ninon de Lenclos.

Amorul place mai mult decât căsătoria, pentru cuvântul că romanțele sunt mai amuzante decât istoria.

Champfort.

Amorul e o pasere care cântă în inimile femeilor.

Alphonse Karr.

Amorul e ocupațiunea oamenilor fără lucru.

Diogene.

Amorul e ca copiii: vrea să-i dai tot ce-i place

Shakspeare.

Amorul are un caracter atât de particular, încât nu se poate ascunde unde este, nici se prefacă unde nu este.

M-me D'Episay

Dela amor a trece la amucie e foarte rar între oamenii și femeile cari s'au iubit. Această întoarcere nu e însă cu totul imposibilă: nu se cere decât spirit și o inimă bună.

Saint-Evremond.

Amorul e un tiran care nu cruță pe nimeni.

Pierre Corneille.

Corul meseriaşilor români din Budapesta şi diletanţii din piesa „Sărăcie lucie“.

Crăciunul.

Depart... departe... pe vale în sus, unde se împreună dealurile și se începe pădurea de brazi, ce se prelungește ca o umbră până în vârful munților încărunțiți, — stă satul respirat de-alungul văii și îngropat în zăpadă, de numai coperișele caselor se mai văd, ca nește puncte negre în nemărginitul giulgi de zăpadă. A dat Dumnezeu o iarnă nemiluită și un ger ce-a făcut apele să se ascundă printre straturile de ghiață, de unde numai murmurul lor înăbușit se mai aude.

Azi e ajunul Crăciunului!... Nenumerate stele lucesc, ca făclii aprinse înaintea Mântuitorului și o liniște grea s'a coborât pe valea întregă. Chiar și colindătorii au amuțit de mult, doar câte-un câne — deșteptat din somn — mai urlă rar și prelungit și întrerupe pacea asta adâncă. Incolo nici suflare de om și nici o lumină nu se zărește în tot satul.

La capul satului însă, unde drumul se încrucișează cu valea — stă casa bătrânului Dragomir — îngredită cu un gard de nuele, cu ferestrelor mici și înghețate, printre cari o rază slabă de lumină pătrunde afară. De două zile a plecat Dragomir cu lemne în oraș, cale de două poște, să facă ceva bani, că Doamne multe guri sunt la casă și greu e să trăiești fără nici o bucată de pâine; dar nu s'a mai întors, și azi e ajunul Crăciunului și copiii n'au mâncat de loc.

Cu copilul cel mic în brațe, sta biata nevastă pe lăiță înaintea vetrii. O presimțire rea o muncește, care ca o negură deasă se lățește tot mai tare asupra cugetului ei.

Obosită de-atâta priveghere, privește perdută la icoana Maicii Domnului, de-asupra căreia un opăiț ard pe sfârșite. Pe vatră stau cele două fete mai mari, înghesuite una în alta de foame și frig, întorcându-se din când în când, pentru ca să mai răscolească tăciunii aproape stinși.

„Când vine tăicuțu, mamă! întreabă o fetiță? Mi-e foame!“

„Vine acum — vine cu moș Crăciun, maică, și v'aduce lucruri bune!... Dormi să te găsească dormind — că altfel nu vine moș Crăciun!“

Și fără voie, cam nemulțămătită, se culcă iar biata fetiță, trăgându-și țolul peste cap, voind acum cu orice preț să adoarmă.

Cu ce milă se uită biata femeie la copii! Numai de-ar adormi până mâne dimineață, doar' se va îndură bunul Dumnezeu, și o lacrimă îi alunecă pe fața-i plină de tristeță!... „Așa Crăciun ca acum n'am mai avut, barem o bucată de pâine d'ar fi în casă.“

Afară vântul a început să dea târcoale, și tot mai mult se îndeasă frigul prin geamul spart-lipit cu hârtie. S'a stins și ultimii tăciuni pe vatră și un șuierat lung vine și se îndeasă prin crepătura ușii, apoi se perde încetul cu încetul, mărind par'că pustietatea din casă. „Ce-o fi Doamne și cu vremea asta, — gândiă sermana femeie — o fi omorât pe drum?...“

Acum băiatul se scoală și uitându-se buimăcit prin casă, se freacă la ochi.

„Ce e mamă! Nu dormi?“

„Mi-e foame!“ răspunse copilul și începă să plângă,

„Dormi, mamă, dormi“... și netezându-l încet îl

acoperi bine, ca mai curând să-l prindă somnul. „Vine tăicuțu mintenaș — nu plânge!“...

I-se rupea inima bieteii femeii, dar ce putere avea? Pare-că și Dumnezeu prea ne-a uitat, vai de noi, ce e tot!

În curte a îngredădit viscolul zăpadă nemiluită, de numai puțin se mai văd parii dela gard și porțița aplecată stă acum — acum să cadă din legăturile-i slabe.

* * *

„Au adormit și copiii — ce bine e, gândiă nevasta, de-ar veni și Dragomir“ și sculându-se de pe lăiță, întocmi feștila opăiețului ce se stinsese, când un sunet ușor de clopoței se auzi departe. Stătu în loc s'asculte!... Eră sunet de clopoței, care se apropiă de sat și eși în ușe s'astepte.

Pe drumul plin de omăt o sanie înoată greoi, lăsând urme adânci în zăpadă. La capul porțiței sania se opri.

„Bună sara! lele Mărie! Dar' ce nu te-ai culcat?“

„Ce să ne culcăm Ioane, păcatele noastre! Da de unde vii?..“

„Dela oraș“

„Dar pe Dragomir nu l'ai văzut?“

„Păi nu l'am văzut, dar spunea un om din Petroasa, că i-s'ar fi spăriat caii și a trecut sania peste el“.

„Isuse Cristoase!... nu ne lăsa! Și unde-i acum?“

„E la spital, am fost la el, dar nu ne-a lăsat să-l vedem. Mângăie-te și dta, ce să faci... ce-i scris dela Dumnezeu!“...

„O! Doamne — ce păcate!... Tot știam eu că nu-i bine!... și o năpădi plânsul.“

Drumețul se dădu jos din sanie și scoțând din curea doi zloți, iar din lădoiul saniei o pâne, o întinse bieteii femeii. „Ține, lele Mărie — știu eu — că ai dta copii și mângăie-te, nu fii supărată; ce să faci?... Căii îi aduce Miron dimineață, poate vine și el“.

„Noapte bună!“

„Mulțamesc, Ioane!“...

„Mai viu eu, mâne dimineață“, și urcându-se în sanie trase două sbice cailor și se perdă la cotitura drumului.

La ușe năvălise toți copiii, spăriați și buimăciți de plânsul mamei, ce căută să apară liniștită în ochii lor.

„Luați, dragii mamei — pâne și culcați-vă apoi.“

Și fără să mai zică un cuvânt, se lăsă pe lavită cu capul în mâni.

In casă opăiețul stă să moară. Incetul cu incetul se ridică umbra pe părete și numai grinzile de sus mai sunt luminate.

În fața icoanei Maicii Domnului stă biata femeie privind țintă în sus și spăriată ca și cum s'ar afundă pământul cu ea. Și graiul i-a amuțit — doar lacrimile-i mari ce curg pe fața-i palidă — vorbesc de durerea-i amară.

Afară vântul s'a potolit. E liniște, doar departe în sat s'aude din vreme în vreme cântecul vr'unui cocoș...

Giotto.

Liniște.

*Nici o mișcare în natură!
E-o tristă noapte pe pământ.
Pierit-a orice șgomot, șoaptă
Sub al tăcerii greu vestmânt.*

*Acum nu mai mugește valul
Sub cel picior al negrii stânci;
Murit-a cântul din țilincă
Colo departe 'n văi adânci.*

*Prelung suspin de adiere
Se pierde 'n grabă prin brădet.
Cum tremur frunzele șfioase
Ș-apoi se-astâmpără încet!*

*Au adormit și muncitorii
Lângă focul pălpăitor.
...Și totu'n brațul păcii blânde
E' dulce 'nvins de-un somn ușor.*

*Târziu iese și mândra lună
Pe plaiu de-azur încet urcând,
Imbracă zările în farmec
Pământu'n luci-i sărutând.*

*Iar peste ape își croește
Largi punți de-argint, ce viu șclipesc.
Copaci își culcă umbra 'n aur,
Prin ei luciri se rătăcesc.*

*Ș'o pace sfântă peste fire
Domnește-adânc, misterios.
De pe cea boltă se desprinde
O stea alunecând în jos.*

Rucăreanu.

Două femei.

De Stefan Bârsony.

— Traducere autorizată. —

(Urmare.)

II.

Aceasta, a doua întâmplare, cu mult mai târziu a avut loc.

Eră seara. Orologiul din turnul bisericeii din cetate a vestit ceasurile șase, întocmai cum vestesc oroloagele din romanele lui Ponson și Montepiu. Respiram aerul rece al timpuriei primăveri, și cu pași înceți înaintând spre bariera vamală, priviam apa Dunărei, priviam acea întinsă și posomorită suprafață, pe care bucăți mari de ghiață, încet se mișcau de ici colo. Cerul a fost senin, văzduhul saltă de farmecul renviatei naturi, și inima mea bătea cu putere.

Abia am simțit că cineva, cu pași grăbiți a trecut pe lângă mine; numai aceea am văzut, că a fost o femeie, ce purtă haine negre, iar fața îi eră acoperită de un voal des. E în doliu sau e urâtă. Mai bine e să-i respectez doliul și să nu-i tortur vanitatea... În cele mai multe cazuri însă, femeile cu fețele ascunse în voale negre și dese, nu sunt nici în doliu dar nici urâte, ci ele sunt foarte frumoase. În cazul acesta, la mijloc e un secret.

Aceste meditațiuni, într-o clipă mi-au trecut prin creeri, și fără să mă părăsească gândurile, ce îmi făcea frumoasa priveliște a naturii, căci de aceste gânduri îmi erau îngreunați toți nervii...

Nu m'ar fi interesat mai mult femeia involată, dacă după ce a înaintat la o distanță de zece pași de mine, nu și-ar fi oprit mersul. Vreme de o clipă a stat nedumerită, apoi grăbită a venit la mine și cu voce mai mult în șoptet, ceea ce a tradat agitația ce o stăpâniă, a zis:

— Sunt străină, dle. Te rog arată-mi drumul pe unde mai îngrabă pot să ajung la o stațiune de birje.

Cu atenție am privit-o. Purtă o lungă mantauă de ploaie, ce mai că atingea pământul, și care îi prindea foarte bine talia. Fața nu i-am văzut-o, căci eră acoperită de acel voal des. Vocea îi eră blăgină, dulce și fricoasă, cum numai a unei femei tinere poate să fie, a unei femei, care e cu mai mult onestă decât vicleanș, ca cu o liniște prefăcută să ne reducă de adevăratele ei intenții.

— Vă rog, dnă, urmați-mă, și vă conduc la locul dorit.

— O, îți mulțămesc, dar la nici un caz nu poți veni cu mine. Spune-mi numai strada...

Zăpăcită și cuprinsă de frică a pronunțat aceste cuvinte. A fost imposibil să nu observ nedumerirea ei.

Aceasta femeie nu voiește ca eu să știu unde merge ea? Se teme că voi întrebă pe birjar? Văzând că n'am nici un drept să fac presiune asupra ei, i-am spus numele stradei de care avea trebuință. A făcut o lină mișcare cu capul, apoi mai mult în fugă a plecat.

Mișcările ei au fost atât de curioase, că involuntar am urmat-o. Un simțământ necunoscut m'a atras cătră ea.

Dacă își întorcea privirea în urma ei, remușcarea m'ar fi nimicît. Ea însă a fost cu mult mai nevinovată, mai preocupată, decât s'o intereseze aceea, ce se petrece în urma ei. De altcum, femeile cu creștere bună n'au obiceiul, ca pe stradă, să se uite în urma lor.

Când am văzut că s'a urcat într-o birjă, am fost cuprins de un simțământ mai nobil. Vreme de o clipă am gândit în mine, că trebuie să fiu mulțămît cu cele petrecute până acum, și să mă întorc înapoi. Dar în acea clipă, când birja s'a pus în mișcare, deodată mi-s'a părut că aud blăgina ei voce, acea voce atât de dulce; mi-s'a părut că o văd înaintea mea fără voal, și privesc fața ei, frumoasă ca a unei zine... M'am îngrozit de gândul acela, că în toată clipa și pentru totdeauna dispăre, fără ca să o mai văd vreodată... M'am urcat în o altă birjă și am strigat birjarului, să măne în urma ei!!!

Am parcurs o mare parte din oraș. În decursul drumului, am uitat, că mai înainte m'a muștrat conștiința. Acum însă, curiositatea mi-a suprins toate sim-

țirile și o plăcere satanică m'a frământat, că voi deslegă enigma, deși n'am nici o dovadă în mână.

Am fost stăpânit de un fanatism orb, care atât de mult m'a luat în puterea sa, că nu se putea condamna aceea ce făceam. În acele clipe ucideam pe ori și cine, care ar fi pătruns în distanța dintre mine și femeia involată, și ar fi pus stavilă în drumul meu, ca s'o perd din vedere.

Dulcele aer de primăvară m'a ametit; închipuirea mea m'a făcut prea încrezător; sângele clocofiă în mine, ca și când o mie de demoni se războiau în internul meu, și apoi toți acești demoni s'au așezat pe inima mea, agitându-mi toți nervii, toată picătura de sânge, de unde se poate naște iubirea.

Dacă aceasta stare ținea mai zece minute, atunci aș fi înebunit. Dar spre norocul meu, trăsura ce urmăream a intrat într'o întunecoasă și îrgustă stradă, apoi deodată s'a oprit înaintea unei case cu înfățișare deplorabilă și nespuse de sărăcăcioasă. Numai atâta vreme am avut, ca în colțul stradei să ăpresc trăsura mea, căci am văzut la lumina palidă a felinarului, că femeia involată s'a coborât din trăsura. Am văzut totodată că sub mantauă a ținut ascuns o pachetă.

După ce s'a coborât din trăsura, îndată a mers în casă. Eu într'o clipă am fost la poartă.

În internul meu o presimțire palidă se rezboia cu violențe, căci n'aveam nici un drept să fac aceea ce făceam. Ce mă privește pe mine aceasta femeie, pe care n'o cunosc, pe care nici n'am văzut-o, și căreia, acum, îi voi cunoaște un pas greșit, făcându-mă astfel complicele ei?!

Apoi un gând nebun, un gând absurd ș-a făcut cuib în creierii mei.

Aceasta femeie are amant, și ea aici se întâlnește cu el; aici în aceasta colibă, departe de toate și de toți, ce și cari pot să fie periculoși secretului, atât de mult temut.

Seducătorul, mișelul, răpitorul onoarei e ascuns acolo, sub scundul acoperiș de scânduri; acolo cu neastâmpăr așteaptă pe femeia pornită spre drumul infamiei, ca el în beția amorului să-și înece mustățile conștiinței, și cu focul sărutărilor și îmbrățișărilor să aducă în stare inconștientă simțămintele bune, cu cari femeia, ar voi să scape de el!...

Am văzut odaia, cu simplii ei pereți albi, am văzut patul, ce eră atât de curat; am văzut lumina din fărâncătorii ochii ai femeii involate, care lumină de o sută ori eră mai sclipitoare, decât palida lumină ce revărsă candela din odaie, și toate acestea, au sfâșiat în inima mea selbaticul lanț al vedeniilor fantaztice, simțind cum în pieptul meu se sbuciumă jaluzia, dorul răzbunării, ura de moarte, pentru seducător, și iubire cătră necunoscuta femeie.

M'am repezit în lăuntru, am străbătut îngustul și întunecosul coridor, până ce m'am oprit înaintea unei ușe, prin care se furișau raze slabe de lumină.

Din odaie se strecură într'o dulce armonie, vocea femeiei și murmurul de cuvinte a unor copilașe mici.

— Am adus, scumpilor copilași, ce v'am promis, nuci, mere și prăguturi...

— O, cât ești de bună și de scumpă, mătușico... Ce bine ne pare că ai venit la noi, căci de de mult suntem flămânzi... Și tata, nici odată nu e acasă...

— Scumpii mei!... Sermanii mei copilași!...

Am văzut că femeia plânge și sărută copiii.

În odaie a fost mai cineva, o femeie bătrână poate, căci cu voce surdă, fără timbru, a zis:

— Cerul să te binecuvânteze!

Apoi deodată, a dat un țipet, ca o hienă:

— Vai, mișelul acela!

Tăcerea din coridor a fost conturbată de zgomotul greilor pași a unui bărbat care cu mare greutate se mișcă înainte. A fost atât de întunec, că n'am văzut nimic, ci numai din gemetele ce-i răzbiau pieptul am dedus, că acel bărbat e obosit, ba poate că e beat.

Bătrâna femeie, de nou, și cu selbatică ură, a zis:

— Vai, mișelul acela!...

Oașpele ce venia, a auzit aceste cuvinte. S'a oprit și atunci am putut vedea, cum se silește să nu-și piardă echilibrul. Dacă îmi întindeam mâna în întunec, l'aș fi putut ajunge. Am simțit mirosul de rachiu, ce eșia din peptul lui.

— Strigoaico, ce mă ocărești, când știi, că nu mă interesez de ea!... a murmurat el.

Apoi a făcut un pas înainte. sigur cu gândul, ca să deschidă ușa.

În aceasta clipă s'a auzit de nenitoarea voce a femeii involate.

— Nu-l blăstămă, căci nu e el om rău, ci numai nefericit, foarte nefericit.

Omul beat, căruia nu i-am văzut nici o trăsura a feței, ca lovit de trăsnet a căzut la pământ.

— Dumnezeu! ea e aici!... a murmurat el.

Apoi trăgându-se pe genunchi, cu greutate a ajuns la ușe și cu violență a lovit în ea.

(Finea va urmă).

Alex. Țințariu.

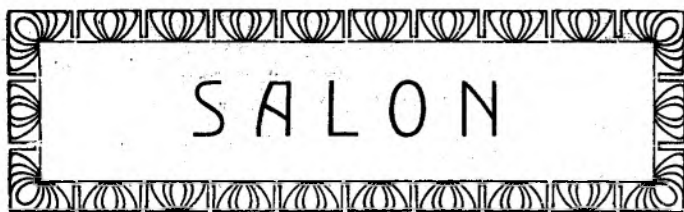
C u g e t ă r i.

Ce lucru mare-i a fi iubit! Ce lucru și mai mare-i a iubi! Inima devine eroică în puterea patimei. Nu se compune decât din tot ce e curat; numai pe nalt se sprijinește. O idee nedeamnă nu poate ținea într'ansa, precum nu poate încolți o urzică pe un sloiu de gheață. Sufletul înalt și senin, de care nu se lipesc patimele, lăcuște aerul albastru și nu simte sguduirile adânci și subpământene ale destinului.

Inimi adânci, suflete înțelepte luați viața cum a a făcut-o Dumnezeu; e o încercare lungă, o pregătire neînțeleasă pentru destinul necunoscut. Destinul acesta, cel adevărat, începe pentru un om la prima treaptă a interiorului unui mormânt. Atunci i-se arată ceva și începe a deosebi hotărâtorul. Gândiți-vă la cuvintele acestea, hotărâtorul nu se lasă a fi văzut decât de cei morți. Până atunci iubiți și suferiți, sperați și contemplați. Vai de acela care nu va fi iubit decât corpuri, forme aparente! Moartea-i va luă tot. Siliți-vă a iubi sufletele, le veți regăsi.

Dacă nu ar fi cineva care să iubească, soarele s'ar stingea.

Sirin.

Propunerea III.

— Serisoarea cea din urmă. —

Anuță.

Din ziua de azi nu mai sunt, nici pentru tine, nici pentru altul, cel ce am fost. În ziua de azi am avut o clipă, desigur dela Dumnezeu venită, cum are, așa cred, tot omul în viața sa. Știi, toată truda unui suflet răzleț pornește spre ținta unde poate înțelege, și din înțelegere se poate îndreptă cu siguranță în dreapta ori în stânga — cum spun, poate înțelege rostul seu. Spre țintă, în cale, presimțesti multe, bănuiești și mai multe, chiar pătrunzi uneori, în taina unui sau altui lucru, toate acestea însă numai ca prin ceață și ca prin întâmplare, fără de-a avea vederea ce nu nșală, și lămurirea ce știe sfat la toate. Deodată numai, ca din senin sosește și acea clipă hotărâtoare. Ea vine la unii încetul cu încetul, de nici că se bagă doar de seamă sosirea ei, dar poate să vină la alții, ca și mie, repede, dintr'una, ca dunga de fulger ce lumnează într'un minut bolta întunecată. Și când vine așa, cum spusei pe urmă, ea poate să schimbe dintr'o lovitură tot, tot, până și ce credeai pe veci neschimba, înainte; poate să primească, cum face fulgerul piatră scumpă din cărbune ori poate să prăpădească, cum fulgerul prăpădește stejarul. Eu nu pot să-mi dau seamă, care din aste două s'a întâmplat sufletului meu. Eu nu pot să-mi dau seamă numai de-atât, că acea clipă, în terminii largi și înfoiați ai științei ce se chiamă filozofie: *clairvoyance*, luminarea minții — a bătut la poarta vieții mele, și eu fuga am strigat: întră!

Hei, prietina mea, în clipa aceea eu mult de tot am văzut, și am înțeles!

Toate cele văzute și înțelese s'ar putea stringe într'o singură vorbă: viața noastră cu toate bucuriile și durerile ei, este o ipoteză, și tot așa este o ipoteză întreagă lumea, ce o dau viețile înșirate în salbă. Tie însă, prietină cu mine iar nu cu lumea, ce ești, puțin îți va fi păsând, la ce convingeri asupra vieții, și a lumii, obștea cea mai mare, am ajuns eu. Tu aștepti, cu inima în bătae, să-ți povestesc ce fel și în ce chip s'a sevârșit schimbarea sufletului.

Iacă, vreau să-ți opresc bătăile inimei nerăbdătoare, și încep povestea.

O știi; te-ai mirat mult, ai tremurat de multe gânduri, și adesea te-ai trudit să deslegi noima, de ce nu-ți mai sosește nici o scrisoare dela prietinel, și sfătuitorul tău bătrân. Sufletul tău orfan s'a obișnuit să se aline de-o vorbă, ce știai că vine din inimă bună, ca mieluseii de fluerașul ciobanului meșter. Când ea viniă, uitai toate de până atunci, când nu veniă, povara celor trecute apăsă și spăria de trei ori mai reu. Eu știam bine că-i așa, și aveam multă grijă.

Sunt doue luni de când nu mai ai nici o știre

dela mine; nici o mângăiere nu ți-a trimis în paza căruia te-ai încredințat. Cetind până aci, vei fi bănuit pricina: blăstămata aceea de clipă a înțelegerei. Te ceartă, cu soarta, de ce mi-o aduse așa de grabă. Tu te ceartă, eu trebuie să mă bucur.

Dacă poate fi ușurată o măhnire, știindu-te cu tovarăși în ea, mângăie-te Anuță. Toate prietenele mele de sexul tău, cântate ori aduse de-o pacoste în calea mea, au avut aceeaș parte. Fără să le-o spun, fără să mă las întreat, *uitasem* din acea clipă, pe toate și tot. — Ce bine-i c'a fost așa. Am scăpat de orice răscolire a părerilor de reu...

Dar să lăsăm trecutului tonul elegiac.

Ca toate, în rândul întâi ești femeie, și tu, și nu te lași întrecută nici de un gazetar ovreu în curiositatea-ți. Pe sub frumoasa ta frizură se plimbă acum un singur gând: dar, ce s'a întâmplat cu sfătosul meu prietin, ce s'a fi văzut el în acea clipă fatală, în care toată ființa lui s'a pus în grevă?

O să te supere respunsul, înainte ți spun. Pentru voi însă, nu poate fi mai mare durere decât curiositatea neîndestulată. Na, dară respunsul, și așa supărător:

Odinioară, pripășit și eu în ceata fericirilor naivi, credeam cu multă îndărătnicie într'un viitor, în care voi putea atinge luna cu mâinile, și voi vedea soare *strălucind în întuneric*. Credeam ca nime altul. Și îmi puneam în cumpănă toate puterile, să ajung cât mai curând în acest viitor, la aceasta țintă. Îmi cheltuiam bucuros toată țaria, și așteptam fără să murmur, fiindcă credeam, credeam orbiș. Eram doar copil, naiv, și trăiam pentru o poveste, într'un vis. Un singur lucru îmi tulbură zilele pline de nădejdi: mă simțiam așa de stingher, așa de pustiu în nizuințele mele. Păcatul civilizației. Nu mai poți trăi singur, tu de tine, de capul tău, și mai ales nu te poți opinti singur, din puterile tale.

Simțiam lipsa de tovarăși.

Ei dar unde să-i cauți. Tovarăși găsești berechet, dacă nu-i vrei după chipul și asemănarea ta. Mie însă îmi trebuiau soți cari nu numai fiind spre aceeaș țintă, dar purced și pe aceeaș cale. Și așa s'a făcut, că, adecă, așa m'am făcut prietin cu voi. Da, căci sexul bărbătesc. — ziceți-i: sexul brutal! — cu impulsivitatea lui, cu nealegerea în mijloace și cu lipsa de duh ce-l caracterizează, îmi părea de nesuferit, din capul locului. Gingășie, înțelegere pentru semenul teu, iubire de ideal, încăpăținare, farmec, poezie, de cari se îmbată un visător naiv, numai și numai la femeie puteam să găsesc, la voi dragi Anuțe, Penuțe, Livințe etc. Nu ajutor la muncă vă ceream, ci clipe de odihnă. Ne făcurăm prietini, ovarăși, și eu mă credeam cu capul aproape de bolta cerească, înouărată cu fulguroși albi de nouri.

Și am dus'o în chipul acesta, cât am dus'o — până m'a clesmeticit zborul timpului și pribegirea prin lume. Nefericitul de mine, luasem de seamă, prea de tot curând, că bolta ceea de după nouri, în care dădusem cu capul, — e părete. Clipa fatală. Taina unui miez de zi, în miez de noapte.

Nu știu cum, așa de cu totul altfel vedeam lucrurile, de-odată.

Mi-se părea, că dulcile clipe de odihnă, aflate în prietinia cu voi, sunt în realitate clipe de păcătoasă pierdere de vreme. Mă abătusem din cale, de dragul

flăcărilor, micilor intrigi, supunere nedreaptă, fără de care nu se putea urzi prietinia cu noi. Perdusem privirea ațintită spre viitor.

Din ce cugetam întru întâi, că încetul cu încetul o să vă pot câștiga și de tovarăși de muncă, pe zi ce merge mă încredințam, iar în acea clipă văzui lămurit, cât este de zadărnica dorința mea. Voi nu sunteți menite de ajutor, sunteți menite de distracție. Voi nu știți a fi admiratori, numai admirate, nu știți stăruii cu răbdare, ci vă întindeți repede mâna după scop, nu știți să cerșiți, ci numai să vă faceți milă. Veșnica grijă, să nu vă cadă un ac din păr, nu vă dă pas să ațintiți întreaga voastră atenție asupra greutății momentului. Necentenite temeri de-a nu fi în trecută de „celelalte“, vă face mioape. — Nu vă învinuesc pentru asta, nu plânge; așa vi-e rânduit dela Dumnezeu cel bun.

Apoi lumea, acest polip uricios, ne prinde pe toți în brațele sale, ce ne țin locului și ne sug vraga.

Ea știe una și bună, o poruncă din moș-strămoș, care strigă: stai, și întinde brațul după tine, când sufletele noastre vreau să se apropie peste o anumită distanță, fără a porni la altar. Cei îndrăzneți zic că asta-i prejudiciu, că-i o prostie, că nu trebuie să ne pese de ea, dar setosul polip, cu brațele-i stăpânitoare erghiază neadormit, la pândă. — În clipa luminei, abia înțelesei, vezi, toată slăbănogia puterilor mele, de-a mă pune în potrivă.

Mai văzui, în acea clipă — clipa de apoi, una din ceasul de apoi — toată deșertăciunea visărilor mele de mainainte. Cât e de nevrednic pentru un bărbat să-și facă chip cioplit din un fulg de femeie!

Veți zice acum, dragă Anuță: lasă-mă în pace, le-am mai auzit astea, ori așa ceva, dela tine, în alt rând, la altă „propunere“. Ai dreptate până la un loc. Și atunci am zis: „din vina voastră, a femeilor, stă strașnică porunca: iubiți-vă, ori dați-vă pace!“ Acum însă, ai înțeles desigur și tu, rândurile mele spun altceva, spun ușor imposibilitatea de-a deveni voi tovarăș ai bărbaților, „echivalenții“ lor, sau cum se mai zice, „a fi emancipate“. Bucurați-vă: voi sunteți sexul privilegiat. Asta-i mare împărțire de muncă a naturii, a cărei poruncă nu ne iartă, să fim nici prietini, nici tovarăși. — Asta am înțeles-o eu, într'o bună dimineață.

...De-acum o să dau înainte singur pe calea apucată. Am zăbovit puțin, dar nu-mi pare reu de zăboavă. M'am ales cu o prețioasă învățătură. Pentru încrederea (atâta știți să faceți pomană și voi) ce mi-ai dovedit în deosebi tu, de bun remas, iată îți propun să o urmezi și tu:

Nici-odată să nu cauți de bușeu pentru durerile tale în suflet strein, fie de bărbat, fie de femeie. Lasă-le acolo unde s'au ivit, în inima ta. Lasă-le să ardă pe acea vatră, cu flacăra curată a focului vestalin. N'avea teamă, n'o să fie foc veșnic. — Oricât te va ademeni prilejul, nu-ți banaliză durerea împărțându-o, căutând în vecini mângăierea. Durerile sunt sfinte, iar cei ce nu sufăr de ele, se închină veșnicului adevăr:

Fiecare cu treaba lui!

București, novembre 1906

Binevoitorul tău

Sever D.

Mihailescu, Sperlich, Ioanid.

Ceea ce voi spune mai la vale, e adaos și îndreptare, la rândurile din n-rul trecut, iscălite Lia Măgură-Hârșu.

Dna Hârșu spune păreri cu totul subiective — acestea vor fi îndreptate — și trece foarte repede, în acelaș tempo, peste toate pânzele — acestora se va face adaosul.

Mi-se pare că dna Hârșu pune în frunte pe Sperlich, „pictorul fin și delicat“, și pune la urmă pe Ioanid. Dimpotrivă, eu cred și estetica trebuie s'o am de partea mea, — că locul de frunte se cuvine dlui Ioanid, în ce privește concepția cât și tehnica. În genere, însirarea numelor, în titlul, exprimă o gradație. Mihăilescu și Sperlich au ajuns la hotarele ce despart diletantismul de arta severă — ăst din urmă trecând uneori pe „dincolo“. Ioanid trecuse tocmai pe țărîmul artei severe. Asta-i gradația.

Trecusem ce e drept, repede prin expoziție, dar cât pentru pânzele singuratice, totuș mi-am însemnat deosebirile ce am să se facă.

Di Mihăilescu, peisagist exclusiv, se distinge cu „Vederea spre Cotroceni“, adevărind puterea sa de a idealiza natura. Un gust escentric, de detaieri poate mult admiră plasticitatea stălpului telegrafic de pe tablou. Incolo sunt opere de o valoare foarte egală. Ací o observație pentru tustrei: „aerul“ țării, a cărei colțuri le prind, nu ne impresionează pe aceste tablouri.

Sperlich, e într'adevăr delicat. Peisagiile lui sunt uneori chiar eterice. Din toate pânzele, destul de felurite și lucrute cu deosebită grijă și iubire pentru subiect, se înalță mărișorul „cabinet“ — ca să întrebuintăm un termen de fotograf, — al „Florăresei“. E cât se poate de expresiv, și în culori prietinoase executat. Mi-ar plăcea să-l am. Pastelurile sale sunt de tot dragute. Ca în oleu!

Di Ioanid, e cel mai felurit între toți, și are tablouri de adevărată concepție, de adâncă psihologie. Tocmai „capetele de expresie“, și „Sov“ cari nu plac gustului subiectiv al dnei Hârșu. Sov, bunioară, e aproape o capodoperă. Trupul lui concluzionat de suferință, și fața lui, mai ales ochii tulburi, înpăinjenți, aproape de turbare — uf, abia poți privi un minut. Și „Maistărul“, un tip de anarchist italian, voinic, cu albul ochilor înspăimântător. Foarte bine. Ostașul, adormit curățînd cizmele, o pânză foarte mare, mi-se pare prea puțin plastic. Ca efect — adica lipsă de efect — de plaine-aire, și ca expresie, foarte bun și acesta. Di Ioanid are subiecte și mai complicate, cete. Și de aci, superioritatea lui.

Încă o considerație generală pentru expoziția întreagă, și încâtva o caracteristică a diletantismului: pictorii tustrei, vād foarte bine, însă nu au dorul închipuirei. Dovada tocmai scena din biserică, a nu-mi mai aduc aminte căruia.

Față de expozițiile dnei Cuțescu și a dlui Anghelescu, aceasta despre care vorbisem, e un hotărât progres.

(București.)

Sever Dan.

LITERATURĂ.

Premiile Academiei Române. În sesiunea generată a Academiei Române, care se deschide la 22 Martie 1907, se vor decerne următoarele premii, pentru lucrările prezentate la concurs până la 31 octombrie 1906. Premiul Năsturel, în sumă de 4000 lei, pentru lucrările scrise în limba română, cu conținut de orice natură. Premiul Statului Ion Eliade Rădulescu, în sumă de 5000 lei, pentru scrieri literare sau filologice. Premiul Adamaki, în sumă de 5000 lei, divizibil, pentru scrieri istorice, economice, juridice și filozofice, etc. Premiul Asociației craiovene pentru dezvoltarea învățământului public, în sumă de 1500 lei, pentru cea mai bună carte didactică în limba română. Premiul Alexandru Ion Cuza, în sumă de 10.000 lei, pentru cea mai bună lucrare asupra istoriei Romanilor dela Aurelian până la fundarea Principatelor. Premiul Statului Lazăr științifică, cu subiectul: Cercetări originale asupra pelagrei în vederea etiologiei și combaterii boalei. Premiul Adamachi în sumă de 5000 lei, divizibil, pentru o lucrare cu subiectul: Inrîriurile curentelor străine în evoluția limbei și literaturii române în secolul XIX. Premiul Neuschütz de 2000 lei, pentru o lucrare asupra: „Istoricului căilor ferate în România și influența lor din punctul de vedere economic, social și politic“. Pentru toate aceste premii s'au prezentat peste 120 de lucrări.

Colecțiunea dlui Nerva Hodoș. În vara trecută, scrie „Voința Națională“, Academia Română a însărcinat pe dl Nerva Hodoș, bibliotecar ajutor, să viziteze bibliotecile mai de seară din Transilvania, Budapesta și Belgrad, spre a studia și lua note bibliografice de pe cărțile vechi românești sau în alte limbi, tipărite în România, cu scopul de a se introduce în marea producțiune: „Bibliografia românească veche“, ce se

intocmește ca edițiune a Academiei, de cătră dnii I. Bianu și Nerva Hodoș. Materialul strâns de dl Hodoș este de o mare valoare și pe lângă acest material dl Hodoș a adus la Academie, dăruite de preoți și alți învățatori de dincolo de Carpați, multe tipărituri vechi românești, prețioase prin raritatea și vechimea lor, căci dintre unele nu există decât câte un exemplar cunoscut.

× **O nouă publicațiune a dlui N. Iorga.** Dl N. Iorga va scoate la 1 ianuarie 1907, la București, o nouă revistă sub titlul „Floarea Darurilor“ care, precum aflăm din programă, are să fie un îndreptător pentru întreg poporul nostru, prin colaborarea tuturor oamenilor de talent: „O revistă, scrie dl N. Iorga, care să nu caute a înrâuri literatura zilei, slobodă a se mișcă precum înțelege, care să nu vrea nici s'o măgulească, nici s'o îngrozească, nici s'o înșele, nici s'o cumpere, nici s'o supuie unui om, nici s'o subordoneze unui club, ci să se amestece, cel mult, pentru a destăinuî din publicații întâmplătoare sau obscure câte un talent nou, — o astfel de revistă liniștită, împăcată, zimbând oricui, alinând pe oricine, vreau să dau“. Aceasta declarațiune de sigur are să producă bună impresiune în publicitatea noastră. Revista va apărea în broșure de câte macar patru coli de două ori pe lună. Abonamentul pentru România 15 lei și pentru Austro-Ungaria 15 coroane.

Numerul viitor va apărea la 31 decembrie v. (13 ian. n.) cu care ocaziune vom sistă editarea revistei. Restanțierii sunt rugați a-și achită abonamentele.

Proprietar, redactor respunzător și editor:
IOSIF VULCAN (Str. Áldás nr. 14/296/b).

„BIHOREANA“

Institut de credit și economii societate pe acții.

CENTRALA ÎN ORADEA-MARE.

— FILIALA ÎN TINCA. —

CAPITAL SOCIAL 600.000 cor.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de $4\frac{1}{2}\%$. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.
2. Acoardă împrumuturi ipototecare.
3. Acoardă pe lângă condițiunile cele mai favorabile împrumuturi pe amortizare în anuități pe timp de 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45 și 50 de ani.
4. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu caventi (credite personale țărănești).
5. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretenziuni sigure cătră casse publice cu scadențe fixe.
6. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).
7. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipotecară, sau de alta natură.
8. Ingrijește afaceri economice și toffelul de afaceri de bancă.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil dela 1 octombrie 1906.

Budapest – Nagyvárad – Predeal – București						București – Predeal – Nagyvárad – Budapest					
		Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.	Person.
Budapest	pleacă	7 25	9 00	2 35	5 45	9 15		București	pleacă	—	8 40
Szolnok	„	9 37	11 52	4 30	9 27	11 19		Predeal	„	3 32	—
Szajok	„	—	12 07	4 43	9 46	11 33		Brassó	sosește	4 55	—
P.-Ladány	„	11 13	2 09	5 57	11 53	12 55		„	pleacă	8 07	5 32
Berettyó Ujfalu	„	11 46	2 53	6 31	12 46	1 33		Földvár	„	—	8 43
M. Peterd	„	—	3 05	—	1 00	—		Homorod-Kőhalom	„	—	10 12
M. Keesztres	„	12 05	3 16	—	1 14	—		Segesvár	„	—	11 40
B. Püspöki	„	—	3 34	—	1 36	—		Medgyes	„	—	12 40
Nagyvárad	sosește	12 26	3 44	7 07	1 48	2 11		Kis Kapus	„	—	1 24
Nagyvárad	pleacă	12 41	4 10	7 14	2 08	2 18		Balászfalva	„	—	2 10
Várad-Velence	„	12 48	4 17	—	2 36	2 26		Küküllőszeg	„	—	2 20
Fugyi-Vásárhely	„	12 58	4 27	—	2 45	—		Tövis	sosește	—	2 52
M.-Telegd	„	1 20	4 46	7 42	3 05	2 51		„	pleacă	—	3 38
Elesd	„	1 41	5 02	†7 55	3 21	†3 05		Nagy-Enyed	„	—	3 59
Rév	„	2 09	5 25	8 15	3 45	3 26		Felvincz	„	—	4 20
Csucs	„	3 23	6 30	9 03	4 50	4 16		M. Veresmart	„	—	4 27
Bánffy-Hunyad	„	4 03	7 11	9 33	5 32	4 52		Sz. Kocsárd	„	—	4 43
Jegenye	„	4 33	7 42	†9 57	6 01	—		Ar. Gyéres	„	—	5 18
Kolozsvár	sosește	5 15	8 27	10 30	6 51	5 53		Apahida	„	—	6 27
Kolozsvár	pleacă	5 32	8 54	10 51	8 30	6 11		Kolozsvár	sosește	—	6 45
Apahida	„	5 50	9 11	11 14	8 59	6 27		Kolozsvár	pleacă	12 59	7 08
Ar. Gyéres	„	6 52	10 20	12 38	10 41	7 27		Jegenye	„	†1 41	8 06
Sz. Kocsárd	„	7 17	10 56	1 15	11 31	7 51		Bánffy-Hunyad	„	2 13	8 42
M. Veresmart	„	7 23	11 03	1 24	11 40	—		Csucs	„	2 44	9 18
Felvinc	„	7 29	11 09	1 34	11 50	—		Rév	„	3 24	10 07
Nagy-Enyed	„	7 48	11 29	1 58	12 20	8 15		Elesd	„	†3 34	†10 24
Tövis	sosește	8 05	11 45	2 21	12 46	8 31		Telegd	„	3 45	10 38
„	pleacă		12 29		1 28	8 38		Fugyi-Vásárhely	„	—	10 55
Küküllőszeg	„		1 07		2 14	9 06		Várad-Velence	„	—	11 04
Balászfalva	„		1 14		2 22	—		Nagyvárad	sosește	4 09	11 10
Kis Kapus	„		2 13		3 30	9 46		Nagyvárad	pleacă	4 15	11 36
Medgyes	„		2 30		3 49	10 00		Bihar-Püspöki	„	—	11 47
Segesvár	„		3 43		5 04	11 00		M. Keresztes	„	—	12 06
Homorod-Kőhalom	„		5 28		7 04	12 26		M. Peterd	„	—	12 17
Földvár	„		7 10		8 48	1 35		Berettyó-Ujfalu	„	4 52	12 29
Brassó	sosește		7 50		9 27	2 09		P.-Ladány	„	5 51	1 45
„	pleacă		11 35			2 19		Szajol	„	7 05	3 21
Predeal	sosește		1 11			3 31		Szolnok	„	7 32	3 49
București	„		8 05			9 20		Budapest	sosește	9 35	6 40

Nagyvárad – Arad

Arad – Nagyvárad

Nagyvárad – Arad					Arad – Nagyvárad				
		person					Person		
Nagyvárad	pleacă	10 20	4 45	7 40	Arad	5 09	11 25	9 50	
Ósi	„	10 30	4 56	7 59	Kétegyháza	6 11	12 34	10 54	
Less	„	10 48	5 15	8 22	Csaba	sosește	6 35	12 59	11 24
Cséffa	„	11 03	5 14	8 45	Csaba	pleacă	6 56	1 38	4 50
N.-Szalonta	„	11 26	6 02	9 24	Gyula	„	7 19	2 02	5 26
Kötegyán	„	11 44	6 24	9 52	Sarkad	„	7 41	2 22	5 54
Sarkad	„	11 54	6 33	10 06	Kötegyán	„	7 54	2 32	6 11
Gyula	„	12 18	6 57	10 37	N.-Szalonta	„	8 31	2 57	7 02
Csaba	sosește	12 37	7 18	11 05	Cséffa	„	8 54	3 15	7 30
Csaba	pleacă	2 05	7 29	4 32	Less	„	9 12	3 33	7 54
Kétegyháza	„	2 34	7 57	5 03	Ósi	„	9 29	3 49	8 14
Arad	sosește	3 29	9 00	6 05	Nagyvárad	sosește	9 40	4 00	8 28

Numerii cei groși înseamnă timpul dela 6 ore seara până la 4 ore 59 de minute dimineața. — Numerii semnați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.